

Postępowanie karne

SNP (z)

**Zajęcia nr 1: Zajęcia organizacyjne.
Wstęp do procesu karnego**

mgr Błażej Boch

Katedra Postępowania Karnego

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii

Uniwersytet Wrocławski

Zasady uczestniczenia w zajęciach.

Zaliczanie przedmiotu

- Nazwa przedmiotu: Postępowanie karne
- Ilość zajęć: 32 godziny (16 zajęć)
- Prowadzący: **mgr Błażej Boch**
- Kontakt: blazej.boch@uwr.edu.pl
- Konsultacje: pok. 516A, terminy na stronie osobistej.
- W każdej sprawie zachęcam do kontaktu mailowego. Zamiaru przyjscia na konsultacje nie należy zgłaszać wcześniej e-mailowo.
- Wszystkie informacje dotyczące harmonogramu zajęć i zasad zaliczania znajdują się na stronie osobistej prowadzącego.

Katedra Postępowania Karnego

- prof. dr hab. Jerzy Skorupka
- dr Wojciech Jasiński
- **dr Krzysztof Nowicki – wykładowca i egzaminator na ZSP**
- dr Karolina Kremens, LL. M.,
- mgr Kazimierz Leżak
- mgr Dominika Czerniak

- doktoranci

Katedra Postępowania Karnego

1. Konkurs z postępowania karnego: maj 2020r.

2. Naukowe Koło Postępowania Karnego:

- strona: Facebook
- uwr.nkpk@gmail.com
- opiekun: mgr Dominika Czerniak
- **Studencko-Doktorancka Konferencja Naukowa w Karpaczu: 27-29 marca 2020r.**

3. VIII Wrocławskie Seminarium Karnoprocesowe (WSK) – 6 kwietnia 2020r.

4. Ogólnopolska Studencko-Doktorancka Konferencja Naukowa – kwiecień 2020r., z reguły po WSK

Podręczniki i inne materiały do nauki

1. **Akty prawne**: k.p.k. (art.1-577), k.k. (wskazane na zajęciach **przepisy**), Konstytucja RP (rozdział II i VIII w zakresie dot. post. karnego), EKPC, MPPOiP (przepisy omawiane na zajęciach i wskazane w sylabusie), inne akty prawne.
2. Podręczniki:
 - a) podręcznik wiodący: J. Skorupka (red.), *Proces karny*, Warszawa 2018;
 - b) podręczniki uzupełniające: K. Boratyńska, Ł. Chojniak, W. Jasiński, *Postępowanie karne*, Warszawa 2018 oraz S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2018.
3. Komentarze:
 - a) D. Świecki (red. naukowa), Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I i II, Wolters Kluwer 2019;
 - b) J. Skorupka (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, C.H. Beck 2019 (komentarz dostępny w bazie Legalis).
4. System Prawa Karnego Procesowego (wydanie wielotomowe, różni autorzy i redaktorzy).

Podręczniki i inne materiały do nauki

5. Prezentacje multimedialne udostępniane na stronie osobistej w materiałach dydaktycznych.
6. Artykuły, fragmenty książek, inne pomoce naukowe - udostępniane przez prowadzącego.
7. Kazusy, orzecznictwo, etc.

Proszę uwzględnić w toku nauki, iż znajomość wyłącznie przepisów kodeksu nie jest wystarczająca dla zaliczenia przedmiotu tak na ćwiczeniach, jak i na egzaminie. Bezwzględnie konieczne jest zapoznanie się z podręcznikami, ew. komentarzami.

Ramowy harmonogram ćwiczeń

I SEMESTR

1. Zajęcia organizacyjne. Zagadnienia wstępne. Przebieg procesu karnego. Wstęp do problematyki zasad procesowych. prawdy materialnej i zasada kontradyktoryjności (wzmianka).
2. Przesłanki procesowe. Uczestnicy procesu karnego – część I. Zasada obiektywizmu i współdziałania ze społeczeństwem (wzmianka). Zasada samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego.
3. Uczestnicy procesu karnego – część II. Zasada prawa do obrony.
4. Czynności procesowe.
5. Dowody – część ogólna. Zasady dowodowe (domniemania niewinności, *in dubio pro reo*, bezpośredniości, swobodnej oceny dowodów). Czynności dowodowe – część I.
6. Czynności dowodowe – część II. Zakazy dowodowe. Dowody nielegalne i zebrane w sposób sprzeczny z ustawą (wzmianka).

II SEMESTR

1. **Kolokwium pisemne za semestr zimowy.**
 2. Środki przymusu procesowego – część I.
 3. Środki przymusu procesowego – część II.
 3. Postępowanie przygotowawcze – część I. Zasada legalizmu i działania z urzędu.
 4. Postępowanie przygotowawcze – część II. Zasada skargowości.
 5. Porozumienia procesowe i postępowanie przejściowe. Mediacja.
 6. Rozprawa główna (postępowanie przed sądem I instancji). Zasada jawności postępowania, bezpośredniości, swobodnej oceny dowodów, domniemania niewinności i *in dubio pro reo*.
 7. Środki zaskarżenia. Postępowanie odwoławcze. Zasada instancyjności.
 8. Nadzwyczajne środki zaskarżenia. Postępowania następne i szczególne.
 9. **Kolokwium pisemne za semestr letni.**
 10. Rzetelny proces karny. Skarga na przewlekłość postępowania.
- Podsumowanie zajęć – pytania i powtórka przed egzaminem.

UWAGA!

Problematyka poruszana podczas wykładów oraz ćwiczeń NIE pokrywa w całości zagadnień obowiązujących na egzamin. Zakłada się przede wszystkim pracę własną studenta. Podczas wykładów i ćwiczeń zostaną omówione wybrane najważniejsze i najtrudniejsze zagadnienia z zakresu postępowania karnego.

Zasady uczestniczenia w zajęciach.

Zaliczanie przedmiotu

- Obecność na zajęciach.
- Ocena końcowa:
 - ocena za I semestr – 30% oceny końcowej;
 - ocena za II semestr – 70% oceny końcowej.

Zasady uczestniczenia w zajęciach.

Zaliczanie przedmiotu

Ocena za I semestr:

- kolokwium w formie pisemnej – 50% oceny;
- praca pisemna zadana przez prowadzącego – 30% oceny;
- kartkówka zapowiadzana z uczestników postępowania – 20% oceny.

Zasady uczestniczenia w zajęciach.

Zaliczanie przedmiotu

Ocena za II semestr:

- kolokwium w formie pisemnej – 60% oceny;
- kartkówki zapowiedziane (1 lub 2) – 20%;
- kazus – 20%.

Zasady uczestniczenia w zajęciach.

Zaliczanie przedmiotu

Kolokwium zaliczeniowe w I i II semestrze

- forma: pisemna (1. zajęcia i końcowe w II sem.): imitująca egzamin:
 - test obejmujący 20 pytań zamkniętych jednokrotnego wyboru z 3 wariantami odpowiedzi (20 pkt);
 - 3 krótkie pytania opisowe (definicyjne) – za każde do zdobycia od 2 do 4 pkt (łącznie 10 pkt);
 - jedno dłuższe pytanie opisowe (10 pkt)
- dwa terminy
- ocenianie (skala):
 - 0-20 pkt ndst (2,0)
 - 21-25 pkt dst (3,0)
 - 26-29 pkt dst+ (3,5)
 - 30-34 pkt db (4,0)
 - 35-37 pkt db+ (4,5)
 - 38-40 pkt bdb (5,0)
- poprawa: ustna (za I sem. – na specjalnie wyznaczonych konsultacjach w sem. letnim; za II sem. – najpóźniej na ostatnich konsultacjach przed sesją lub na ostatnich zajęciach);
- prowadzący zastrzega sobie możliwość zmiany formy poprawy na pisemną

Zasady uczestniczenia w zajęciach.

Zaliczanie przedmiotu

Kartkówki zapowiedziane (1 w I sem. i w lub 2 w II sem.)

- forma: pisemna
- obowiązkowe (w przypadku nieobecności trzeba napisać na konsultacjach)
- obowiązkowa poprawa ocen niedostatecznych (2,0) – ustna

Praca pisemna

- napisana **samodzielnie** na jeden z dwóch tematów podanych przez prowadzącego
- objętość: 3-5 stron
- napisanie pracy wymaga **wizyty w czytelni**
- termin nadesłania pracy: 05.01.2020r., godzina 23.59 na adres e-mail: blazej.boch@uwr.edu.pl, każdy rozpoczęty tydzień opóźnienia jest równoznaczny z obniżeniem oceny za pracę o 0,5 stopnia
- prace niesamodzielne ocenione będą na ocenę niedostateczną bez możliwości poprawy

Zasady uczestniczenia w zajęciach.

Zaliczanie przedmiotu

Ocena aktywności studenta na zajęciach

- 1) Pozytywna lub wyróżniająca aktywność studenta na danych zajęciach może zostać nagrodzona „+”.
- 2) Każde trzy „+” skutkować będą podwyższeniem oceny za dany semestr o pół (0,5) stopnia, nie więcej jednak niż o 1 stopień.

Zasady uczestniczenia w zajęciach.

Zaliczanie przedmiotu

Przygotowanie studenta do zajęć

- 1) Prowadzący zastrzega sobie możliwość bieżącego weryfikowania przygotowania studentów do zajęć (w szczególności jeśli grupa nie będzie aktywna na zajęciach bądź też nie opanuje w wystarczającym stopniu omówionego/zadanego materiału). Weryfikacja wiedzy może nastąpić przez: **odповідź ustną, pytanie „na wyrywki”, czy też krótką (niezapowiedzianą) kartkówkę w formie pisemnej (1-2 pytania opisowe).**
- 2) Prawidłowa odpowiedź na zadane pytanie bądź też zaliczenie kartkówki będą skutkowały uzyskaniem „+” wliczanego do aktywności.
- 3) Niezaliczenie odpowiedzi ustnej bądź też kartkówki będzie skutkowało „-”. Każdy „-” obniża ocenę końcową za dany semestr o pół (0,5) stopnia. Istnieje możliwość poprawy „-” na dwóch najbliższych terminach konsultacyjnych po ogłoszeniu wyników kartkówki czy też od odpowiedzi ustnej. W przypadku pozytywnej poprawy uzyskany „-” nie będzie skutkował obniżeniem oceny.

UCZCIWOŚĆ w UZYSKIWANIU ZALICZENIA

**Zarządzenie Dziekana nr 1/2010 Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytetu**

Wrocławskiego z dnia 29 stycznia 2010 r. w sprawie warunków przeprowadzania
egzaminów

(zaliczania ćwiczeń) – fragment:

1. W czasie egzaminu (zaliczania ćwiczeń) zakazuje się studentom korzystania z cudzej pomocy, posługiwania się niedozwolonymi materiałami pomocniczymi i środkami technicznymi oraz zakłócania przebiegu egzaminu (zaliczania ćwiczeń) w inny sposób.
2. W przypadku stwierdzenia naruszenia zakazów określonych w pkt 1, student nie otrzymuje żadnej oceny i traci prawo do tego terminu egzaminu (zaliczania ćwiczeń), podczas którego doszło do naruszenia wspomnianych zakazów. Konsekwencją naruszenia zarządzenia Dziekana może być także złożenie zawiadomienia do Rektora UWr celem przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego wobec studenta naruszającego zarządzenie. Proszę o poważne potraktowanie swoich obowiązków studenckich i nie podejmowanie działań, które naruszałyby przepisy obowiązujące na uczelni lub nie licujące z godnością studenta.

OBECNOŚCI

Należy zapoznać się z treścią zarządzenia Dziekana WPAiE nr 18/2017 z dnia 27 lipca 2017r. (jest dostępne w materiałach dydaktycznych).

Historyczny rozwój procesu karnego w Polsce

Po 1918 r. – różne kodyfikacje w zależności od dzielnic.

1928 r. – pierwszy polski k.p.k., wszedł w życie 1 I 1929 r. Wzorowany na kodyfikacji francuskiej. Regulacja uznawana za dość liberalną.

Lata 30. – rządy autorytarne sanacji, ustawy szczególne

Po II wojnie światowej tryby szczególne, proces karny instrumentem represji wobec przeciwników władzy, liczne nadużycia włącznie z mordami sądowymi w okresie stalinowskim (zwł. w latach 1948-55).

1969 r. – k.p.k. wzorowany na systemie radzieckim, z silną pozycją prokuratora i dominującym znaczeniem postępowania przygotowawczego.

1997 r. – obowiązujący k.p.k. Eliminacja rozwiązań charakterystycznych dla państwa autorytarnego, jednak model nadal bardziej podobny do kodyfikacji z 1969 r. niż do tej z okresu międzywojennego.

2013 i 2015 r. – Wielka nowelizacja k.p.k., nowy model postępowania z kluczową rolą kontradyktoryjności, w przeważającej mierze skasowany nowelą k.p.k. z **marca 2016 r.**

kolejna istotna zmiana – 5 października 2019r.

PROCES KARNY

- zespół prawnie uregulowanych czynności, których celem jest wykrycie przestępstwa i jego sprawcy, osądzenie go za to przestępstwo i ewentualne wykonanie kary, środków karnych oraz środków zabezpieczających (prof. Stanisław Waltoś)
- prawnie uregulowana działalność zmierzająca do realizacji prawa karnego materialnego (prof. Tomasz Grzegorczyk, prof. Janusz Tylman)

PRZEDMIOT PROCESU KARNEGO

- przedmiotem procesu jest kwestia odpowiedzialności karnej oskarżonego za zarzucane mu przestępstwo
- odpowiedzialnością karną jest tutaj powinność poniesienia przez konkretną osobę konsekwencji określonych w prawie karnym za konkretne przestępstwo

Odpowiedzialność karna opiera się na dwóch podstawach: faktycznej i normatywnej

- podstawą faktyczną jest czyn zarzucany oskarżonemu, który w sytuacji udowodnienia jego popełnienia przypisuje się oskarżonemu w wyroku
 - zasadą jest, że między czynem zarzucanym, a więc tym umieszczonym w akcie oskarżenia, a czynem przypisanym, czyli tym, za który oskarżony zostaje skazany, powinna zachodzić tożsamość; oznacza to, że podstawy faktycznej nie można w sposób istotny zmieniać w toku postępowania karnego (zasada niezmienności przedmiotu procesu)
- podstawa normatywna to kwalifikacja prawna czynu zarzucanego oskarżonemu; w odróżnieniu od podstawy faktycznej może ona zmieniać się w toku postępowania

Przedmiot procesu

- Przedmiot procesu powinien być niepodzielny i niezmienny w toku postępowania.
- Niezmiennność przedmiotu procesu (por. następny slajd) w postępowaniu przygotowawczym ma charakter względny (można zarzucić podejrzanemu nowe przestępstwo, zmienić poprzednio postawione zarzuty – art. 314 k.p.k.).
 - Niezmiennność przedmiotu procesu nie oznacza niezmienności kwalifikacji prawnej. Przy zachowaniu tożsamości czynu, dane zachowanie można zakwalifikować z innego przepisu k.k.
- Niepodzielność przedmiotu procesu – art. 34 k.p.k.

Przedmiot procesu

Problem tożsamości czynu – czyn, za który oskarżony został skazany, musi być tym samym czynem, o który został oskarżony. Problematyka tożsamości czynu jest bardzo złożona i nie opracowano dotychczas jednoznacznych kryteriów, które pomogłyby ustalić, czy tożsamość zachodzi czy nie. SN posługuje się pojęciem „zdarzenia historycznego”, które musi być takie samo w całym toku postępowania.

Wypracowano kryteria negatywne, tzn. kiedy nie można mówić o tożsamości czynu:

1. nastąpiła zmiana osoby sprawcy (przestępstwo popełnił kto inny)
2. nastąpiła zamiana dobra prawnego (przedmiotu ochrony)
3. zmienił się pokrzywdzony i jednocześnie wystąpiła jakakolwiek różnica dotycząca czasu, miejsca, przedmiotu wykonawczego lub ustawowych znamion czynu
4. nie doszło do zmiany pokrzywdzonego, ale ujawniły się różnice (jednocześnie) dotyczące: czasu, miejsca, przedmiotu wykonawczego i ustawowych znamion czynu.

Podstawowe pojęcie procesu karnego

- postępowanie karne – pojęcie wieloznaczne – może być równoważne procesowi karnemu; samo *postępowanie* może też określać poszczególne etapy całego postępowania (np. postępowanie przygotowawcze) lub postępowania szczególne (np. nakazowe)
- również kodeks używa tego pojęcia w różnych znaczeniach – zob. art. 2, art. 160, art. 297 k.p.k.

Podstawowe pojęcia procesu karnego

- postępowanie karne można także rozumieć jako postępowanie zasadnicze, zwyczajne (dotyczące głównego przedmiotu procesu) w odróżnieniu od postępowań dodatkowych, wśród których wyróżniamy:
 - incydentalne (dot. kwestii wypadkowych) – np. kwestia tymczasowego aresztowania
 - pomocnicze (usuwają szczególne trudności) – np. pomoc prawna, postępowanie renowacyjne
 - następne (toczą się po uprawomocnieniu wyroku) – np. o ułaskawienie
 - uzupełniające prowadzone na podstawie art. 420 k.p.k.

Podstawowe pojęcia procesu karnego

- procedura karna – potocznie traktowana jako synonim prawa karnego procesowego – to błąd!
- procedura to pierwotny przedmiot regulacji prawa karnego procesowego (przedmiotem wtórnym jest proces karny)
- procedura karna wyznacza wzorzec postępowania przed sądami karnymi; obejmuje nie tylko normy k.p.k., ale również zwyczaje i orzecznictwo sądowe

Zjawisko proceduralizacji prawa

- obserwuje się współcześnie wzrost znaczenia procedur, które kiedyś były traktowane jedynie jako środek realizacji norm prawa materialnego, a obecnie zyskują samoistne znaczenia dla sprawiedliwości decyzji
- proceduralizacja oznacza również większe uwzględnianie skutków wydawanych rozstrzygnięć i szersze możliwości odstępstwa od norm prawa materialnego
- zjawisko proceduralizacji ma związek z pojęciem rzetelnego procesu

CELE PROCESU KARNEGO - ART. 2 § 1 KPK

§ 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

- 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności,
- 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego,
- 3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności,
- 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

CELE PROCESU KARNEGO - ART. 2 § 1 KPK

- art. 2 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. - dyrektywa trafnej represji karnej
- art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k. - prewencja ogólna i szczególna
- art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. - dyrektywa ochrony interesu i godności pokrzywdzonego
- art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k. - dyrektywa rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie

Dyrektywa trafnej represji karnej

- Art. 2 § 1 k.p.k. wyraża cele procesu karnego, w tym m. in. **dyrektywę trafnej reakcji karnej**
- Dyrektywę trafnej reakcji karnej sprowadza się do następujących postulatów:
 - nikt niewinny nie poniesie odpowiedzialności;
 - nikt winny nie powinien ponieść odpowiedzialności większej, niż na to zasłużył;
 - nikt winny nie powinien uniknąć odpowiedzialności;
 - nikt winny nie powinien ponieść odpowiedzialności mniejszej, niż na to zasłużył

DOKTRYNALNE CELE PROCESU KARNEGO - S. WALTOŚ

- 1. Osiągnięcie **stanu sprawiedliwości prawnomaterialnej**, czyli doprowadzenie do słusznego zastosowania normy prawa karnego materialnego.
- 2. Osiągnięcie **stanu sprawiedliwości proceduralnej**. Sprawiedliwość w tym znaczeniu to sytuacja, w której osoba, przeciwko której lub na rzecz której proces się toczy, nabiera przekonania, że organy procesowe zrobiły wszystko, aby prawu stało się zadość, postępując w stosunku do niej zgodnie z prawem, sumiennie i z najlepszą wolą. W literaturze przedmiotu pojęcie sprawiedliwości proceduralnej łączy się z zasadą uczciwego (rzetelnego) procesu.

CELE PROCESU KARNEGO

- „Zadaniem procesu karnego jest nie tylko implementacja norm prawa karnego materialnego. Równorzędnym zadaniem jest wszak takie zorganizowanie postępowania karnego (...), aby toczyło się ono rzetelnie i uczciwie w stosunku do stron, względnie innych uczestników. (...) Oba cele procesu karnego, a mianowicie sprawiedliwość karnomaterialna i sprawiedliwość proceduralna są zatem komplementarne.” (prof. dr hab. Jerzy Skorupka)

FUNKCJE PROCESU KARNEGO

- 1) porządkująca – stwarza podstawy prawne i ramy działania w toku procesu
- 2) instrumentalna – kreuje taki kształt procesu, który najlepiej pozwoli realizować jego cele
- 3) gwarancyjna – wyznacza ramy ingerencji w prawa i wolności jednostki

Odmiany procesu karnego

- z uwagi na sposób ścigania: z oskarżenia publicznego lub prywatnego ➡ **TRYBY PROCESU KARNEGO**
- ze względu na osobę oskarżonego: postępowanie w sprawach osób pełnoletnich, nieletnich i wobec osób wojskowych
- postępowanie podstawowe w trybie zwyczajnym i postępowania w trybach szczególnych

Postępowanie zwyczajne i postępowania szczególne → TRYBY PROCESU KARNEGO

- postępowanie szczególne – tak jak zwyczajne – zmierza do rozstrzygnięcia o głównym przedmiocie procesu, ale istotnie różni się od postępowania zwyczajnego w sposób z góry przewidziany przez prawo procesowe
- postępowanie szczególne mogą się toczyć:
obligatoryjnie i fakultatywnie, w sprawach wielkiej wagi i o drobne czyny zabronione, przed sądem powszechnym lub szczególnym, na podstawie k.p.k. lub innych aktów ustawodawczych

Postępowanie zwyczajne i postępowania szczególne

- ze względu na stosunek postępowań szczególnych do formalizmu procesowego mogą być one:
 - **ekwiwalentne** – postępowanie karne skarbowe zwyczajne, postępowanie poprawcze w sprawach nieletnich
 - **wzbogacone** – obecnie nie występuje, do 1928 r. - postępowanie o zbrodnie przed sądami przysięgłych
 - **zredukowane** – przyspieszone, nakazowe i z oskarżenia prywatnego (to ostatnie jest i trybem ścigania, i postępowaniem szczególnym!)

Przedmiot procesu karnego – dlaczego prowadzimy postępowanie karne?

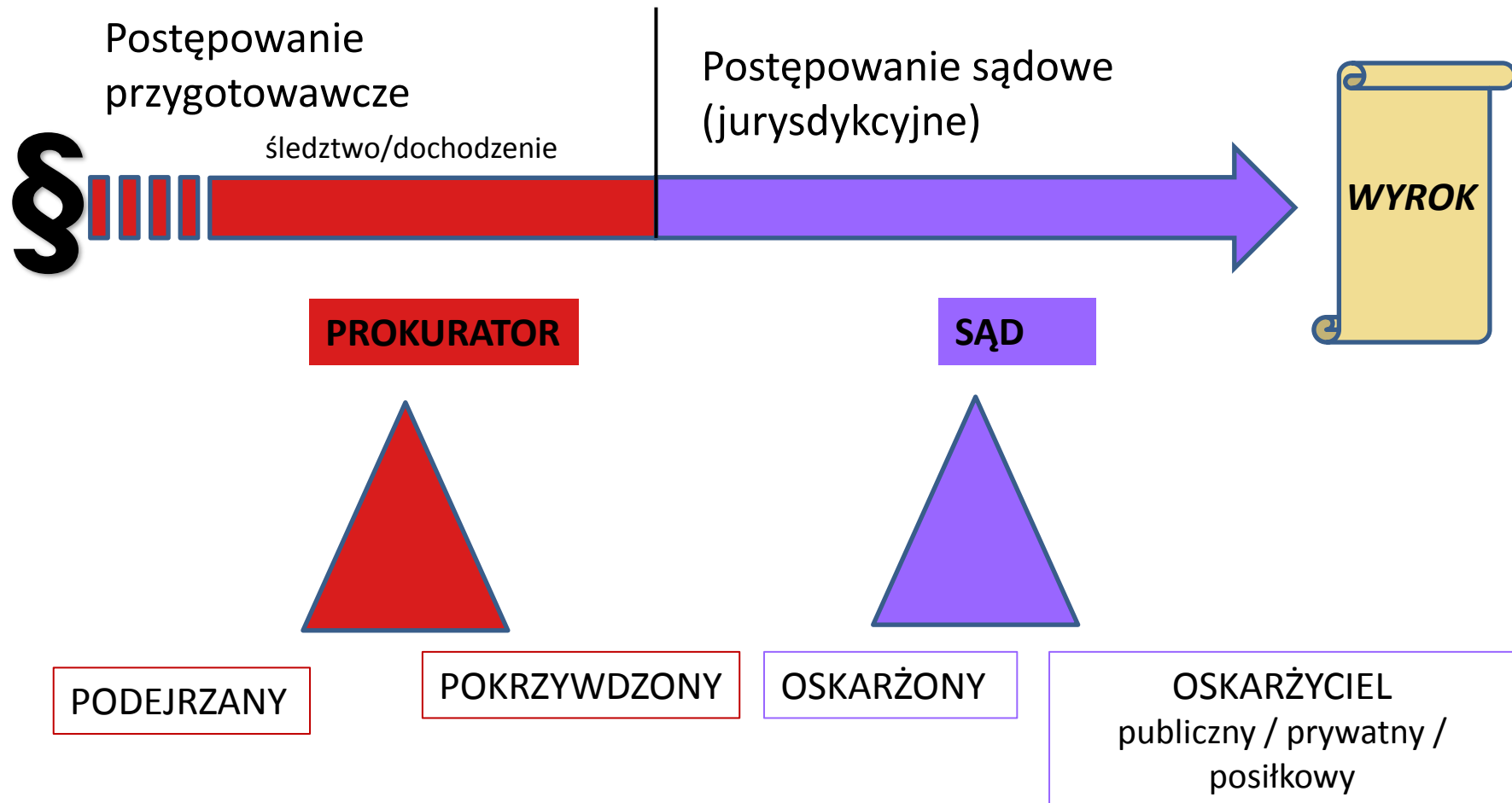
- Przedmiot procesu karnego – kwestia odpowiedzialności karnej i ewentualnie cywilnej oskarżonego za zarzucone mu przestępstwo.
- Czyn (zdarzenie, przez które prowadzimy postępowanie karne) wskazany w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów (z art. 313 albo zmieniony na podstawie art. 314) musi być taki sam w całym toku postępowania: w akcie oskarżenia, w wyroku.
- Czyn (zdarzenie historyczne) musi być taki sam, ale kwalifikacja prawna zachowania może się zmieniać. Np. zabójstwo (art. 148 § 1 k.k.) może okazać się zabójstwem w afekcie (art. 148 § 4 k.k.) albo nieumyślnym spowodowaniem śmierci (art. 155 k.k.)

STADIA PROCESU

- postępowanie przygotowawcze
 - śledztwo
 - dochodzenie
- postępowanie główne (przed sądem I instancji)
- postępowanie odwoławcze
- postępowanie wykonawcze (uregulowane w Kodeksie karnym wykonawczym)

postępowanie główne + postępowanie odwoławcze
= postępowanie jurysdykcyjne

Przebieg procesu karnego

Przebieg postępowania karnego

Czynności przed wszczęciem postępowania np. art. 307 kpk, czynności operacyjno - rozpoznawcze

Postępowanie przygotowawcze

- prowadzi prokurator
- Strony: podejrzany i pokrzywdzony

Postępowanie sądowe

- Prowadzi sąd
- Strony: oskarżyciel i oskarżony

postępowanie przed sądem II instancji

Kasacja,
wniosek o
wznowieni
e
postępowania

ROZPRAWA GŁÓWNA

apelacja

Wyrok sądu I instancji

rozprawa przed sądem II instancji

Prawomocny wyrok

Postępowanie międzyinstancyjne:

- Zwrot do post. przyg.
- Zakończenie post. karnego (wyrok lub post. o umorzeniu)

Postępowanie przed sądem I instancji

Wydanie postanowienia o zamknięciu post. przygotowawczego - art. 321 § 6

Zakończenie postępowania przygotowawczego:

- Umorzenie postępowania
- Skierowanie sprawy do sądu

gdy wyrok nie został zaskarżony lub minął termin do zaskarżenia

Akt oskarżenia

- Wniosek o w.um.p.
- Wniosek z art. 335 § 1
- Wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przysp.
- Wniosek o um. post. i zast. środków zabezpieczających

Postępowanie in rem
(w sprawie o jakieś przestępstwo)

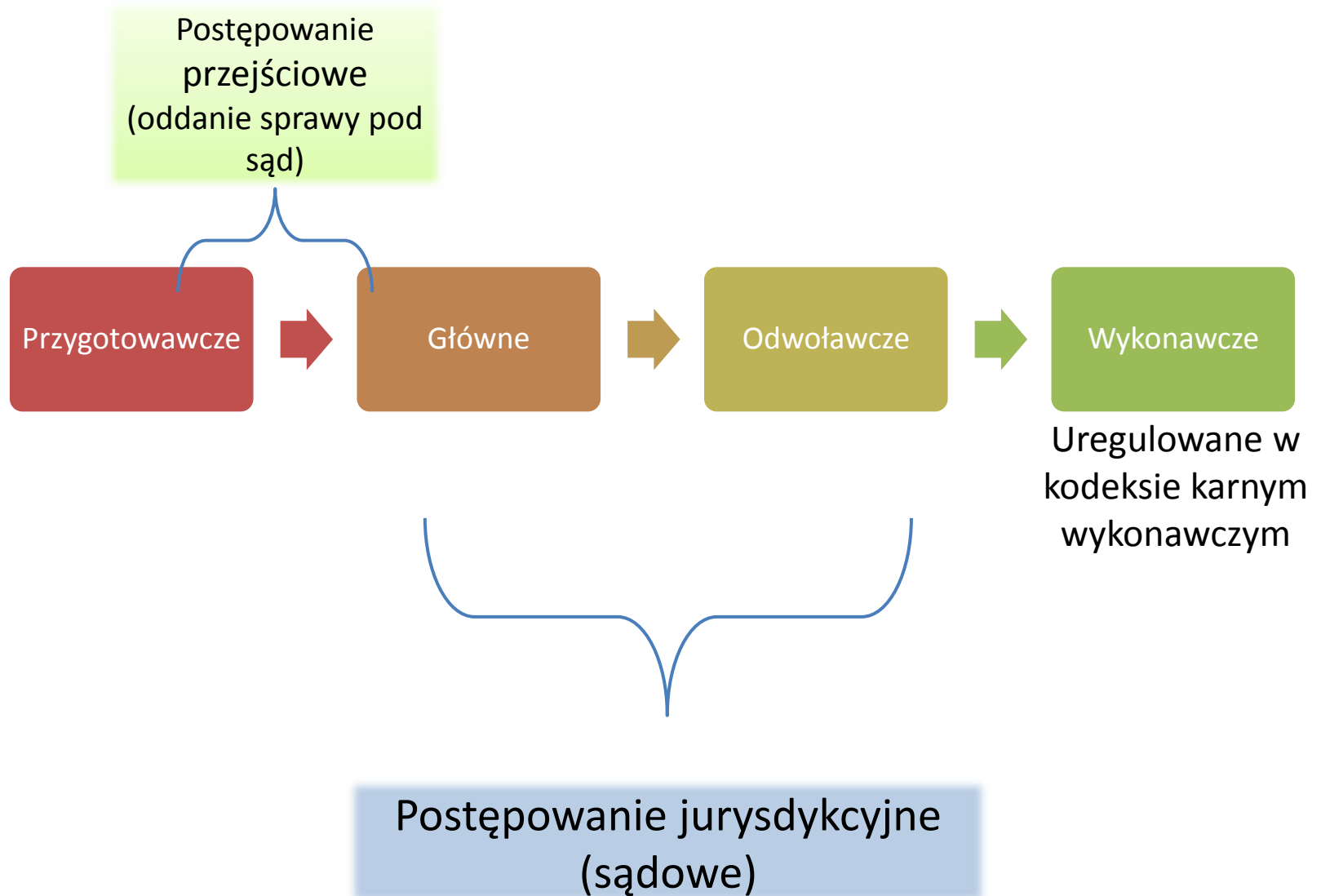
Postępowanie in personam
(przeciwko określonej osobie)

Wydanie postanowienie o wszczęciu postępowania przygotowawczego – art. 303

Przedstawienie zarzutów – art. 313 (wyjątkowo art. 308)

Końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania – art. 321

Stadia postępowania

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE

śledztwo	dochodzenie
- sprawy o większym ciężarze gatunkowym	- sprawy o mniejszym ciężarze gatunkowym
zwiększony formalizm	mniejszy formalizm
- prowadzone co do zasady przez prokuratora (ale może powierzyć prowadzenie Policji i nadzorować)	prowadzone co do zasady przez Policję pod nadzorem prokuratora

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE

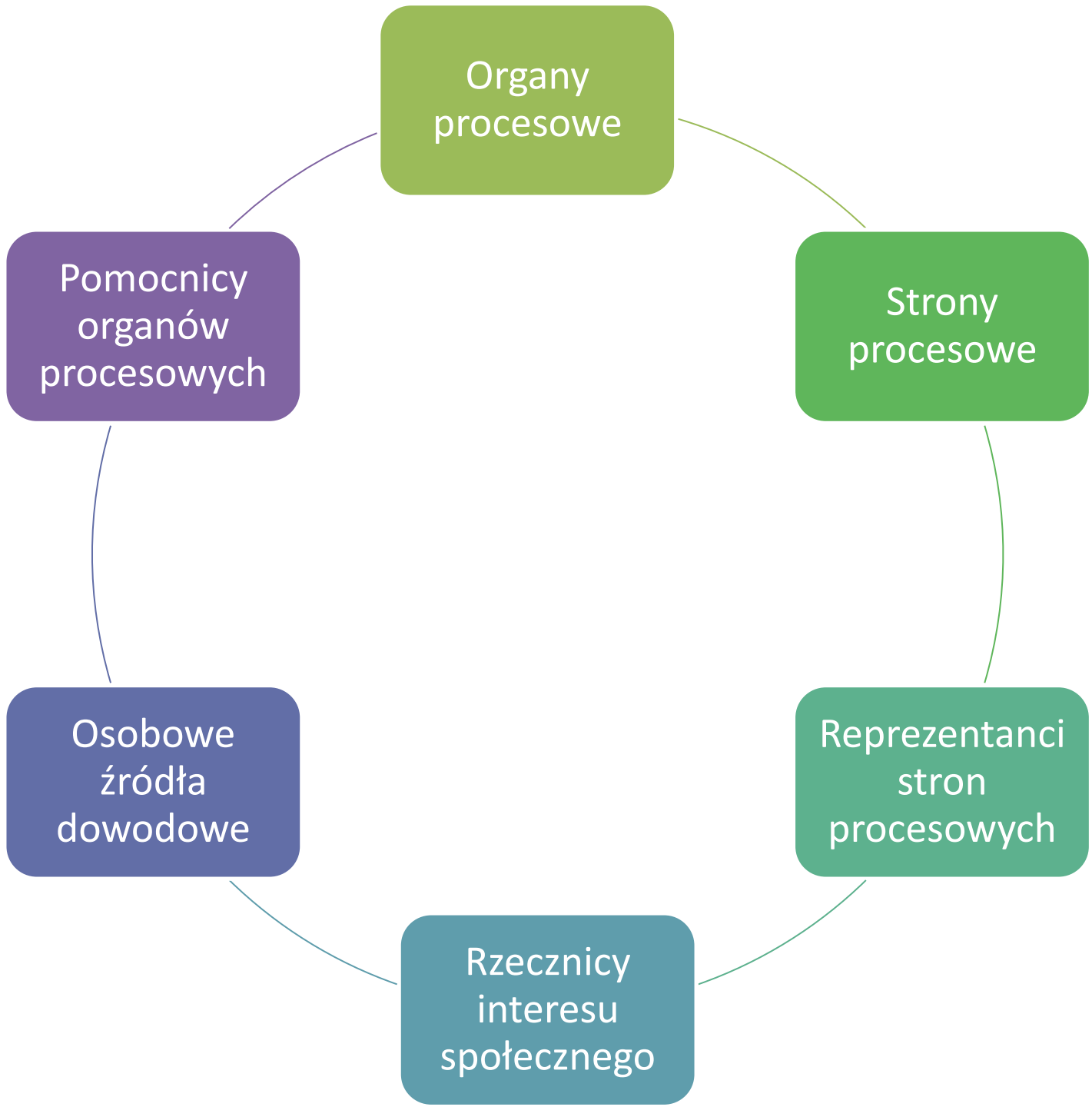
- prowadzone przez Policję (lub inne organy ścigania) lub prokuratora
- strony: podejrzany i pokrzywdzony
- prokurator - *dominus litis* postępowania przygotowawczego, nadzoruje postępowanie przygotowawcze w zakresie w jakim sam go nie prowadzi

POSTĘPOWANIE JURYSDYKCYJNE

- prowadzone przez sąd
- strony:
 - oskarżyciel:
 - publiczny,
 - posiłkowy (uboczny lub subsydiarny),
 - prywatny,
 - oskarżony

Uczestnicy procesu

Każda osoba (fizyczna, prawna), która występując w procesie karnym, spełnia funkcję jej wyznaczoną przez prawo karne procesowe

Znaczenie Konstytucji w procesie karnym

Konstytucja wyznacza podstawowe reguły procesu karnego, zwłaszcza te dotyczące gwarancji procesowych. Wywiera wpływ na naczelne zasady procesowe (domniemania niewinności, jawności, prawa do obrony, bezpośredniości, dwuinstancyjności), prawa i wolności uczestników postępowania (wyznacza standardy zachowań oraz dopuszczalne ograniczenia praw procesowych, stosowanie środków zapobiegawczych), standardy rzetelności postępowania (bezstronność sędziego, prawo do środka odwoławczego, udział w rozpoznaniu sprawy, publiczność wyroków sądowych)

Por. P. Wiliński, Proces karny w świetle Konstytucji, Warszawa 2011, s. 20 – 22.

Szczególnie ważne w procesie karnym są przepisy regulujące prawa, wolności i obowiązki człowieka i obywatela (rozdział III Konstytucji) !

Art. 45 ust. 1 – bardzo ważne!

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd

Sprawiedliwy proces to taki proces, gdzie strony postępowania posiadają odpowiednie gwarancje procesowe, zabezpieczające ich prawa i interesy w toczącym się postępowaniu.

PROCES INKWIZYCYJNY

- Proces inkwizycyjny ukształtowany w średniowieczu kumulował w jednej osobie – sędziego – funkcje oskarżenia, obrony i orzekania (proces inkwizycyjny zwany jest również jednopodmiotowym).
- Proces inkwizycyjny zakłada, że najlepszym sposobem dojścia do prawdziwych ustaleń faktycznych jest przeprowadzanie dowodów przez sędziego, który ma obowiązek wyjaśnić wszystkie istotne okoliczności oraz powinien przejawiać w niezbędnym zakresie inicjatywę dowodową.

PROCES KONTRADYKTORYJNY

- Role oskarżyciela, sędziego i obrońcy pełnią różne osoby, stąd nazwa „proces trójpodmiotowy”.
- Założeniem idealnym procesu kontradyktoryjnego jest przekonanie, iż skuteczniejszym sposobem osiągnięcia prawdy jest spór pomiędzy równymi stronami odbywający się przed neutralnym sędzią. Model kontradyktoryjny wykształcił się w systemie anglosaskim, a na kontynencie europejskim dominuje model z przeważającymi cechami inkwizycyjności.

ŹRÓDŁA PRAWA KARNEGO PROCESOWEGO

- **Konstytucja RP** (zob. m.in. art. 41-45),
- Europejska Konwencja Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 XI 1950 r. (**EKPCZ**) i inne akty prawa międzynarodowego,
- **Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Postępowania Karnego**,
- Inne ustawy (np. ustawa o świadku koronnym, ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich),
- Akty ustrojowe organów procesowych i innych uczestników procesu (np. prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawa o Policji).

TRYBY ŚCIGANIA

- przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego
 - przestępstwa ścigane z urzędu
 - przestępstwa ścigane na wniosek
 - przestępstwa bezwzględnie wnioskowe
 - przestępstwa względnie wnioskowe
- przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego

TRYB PUBLICZNOSKARGOWY

- Postępowanie prowadzone z własnej inicjatywy przez organy ścigania, które w razie podejrzenia popełnienia przestępstwa mają obowiązek podjąć wszelkie działania w celu wykrycia sprawcy.
- BEZWARUNKOWY - gdy w k.k. brak informacji co do trybu,
- WARUNKOWY – uzależniony od wniosku o ściganie właściwego podmiotu (art. 12 k.p.k.) lub zezwolenia na ściganie właściwego organu

TRYB PRYWATNOSKARGOWY

- Postępowanie prowadzone na skutek **prywatnego aktu oskarżenia** wniesionego przez pokrzywdzonego, który staje się oskarżycielem prywatnym.
- Oskarżyciel publiczny może wszcząć lub wstąpić, gdy zachodzi przesłanka interesu społecznego

Przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego

Przestępstwa ścigane z urzędu

- znakomita większość spraw karnych jest inicjowana w tym trybie

- prawo nakazuje odpowiednim organom państwowym, aby niezależnie od źródła informacji dającej podstawę do podejrzenia, że mogło mieć miejsce

zachowanie przestępne, i bez oczekiwania na reakcję podmiotu dotkniętego takim zachowaniem, podjęły czynności zmierzające do realizacji ścigania karnego

- przestępstwa ścigane niezależnie od woli pokrzywdzonego (interes społeczny w ich ściganiu)

Przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego

Przestępstwa ścigane na wniosek (art. 12 k.p.k.):

- w sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek postępowanie z chwilą złożenia wniosku toczy się z urzędu, czyli jest publicznoskargowe;
- przestępstwa bezwzględnie wnioskowe - ścigane dopiero po złożeniu wniosku przez pokrzywdzonego, niezależnie od relacji łączącej pokrzywdzonego z podejrzanym (np. art. 190 k.k. - groźba karalna, art. 192 k.k. - zabieg leczniczy bez zgody pacjenta);
- przestępstwa względnie wnioskowe - wniosek jest wymagany z powodu osobistego stosunku łączącego sprawcę z pokrzywdzonym (np. art. 278 § 4 k.k. - kradzież na szkodę osoby najbliższej, art. 279 § 2 k.k. - kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej).

WNIOSEK O ŚCIGANIE

Wniosek o ściganie przestępstwa stanowi wyraz woli uprawnionego podmiotu i wywiera skutki prawne niezwłocznie po jego złożeniu (wyrok SA w Krakowie z 14.7.2005 r., II AKA 140/05). Wniosek powinien stanowić jednoznaczny wyraz woli ścigania (wyrok SA w Katowicach z 4.2.2010 r., II AKA 406/09). Wniosek nie musi zawierać imiennego wskazania sprawców.

Art. 12 § 3 k.p.k.: Wniosek może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu - do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W sprawach, w których akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, cofnięcie wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego jest skuteczne, jeżeli nie sprzeciwi się temu oskarżyciel publiczny obecny na rozprawie lub posiedzeniu. Ponowne złożenie wniosku jest niedopuszczalne.

Cofnięcie wniosku jest definitywne i wymaga:

- zgody prokuratora lub sądu;
- zachowania terminu - do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej.

Przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego

Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego jest wszczynane i popierane przez samego pokrzywdzonego będącego „kreatorem” tego postępowania.

„W konkretnych przypadkach wstępna ocena danego czynu zależy i musi zależeć od tej osoby [pokrzywdzonego], zdecydowanie niewskazane byłoby uszcześliwianie na siłę w sytuacjach, gdy pokrzywdzony nie jest zainteresowany ściganiem albo zgoła nie dopatruje się jakiegokolwiek przestępstwa i własnego pokrzywdzenia.” (dr hab. Andrzej Światłowski, prof. UJ)

SĄDY W POLSCE

Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych

§ 1. Sądami powszechnymi są sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne.

§ 2. Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości w zakresie nienależącym do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego.

§ 3. Sądy powszechne wykonują również inne zadania z zakresu ochrony prawnej, powierzone w drodze ustaw.

§ 4. Ilekroć w dalszych przepisach jest mowa o sądach bez bliższego ich określenia, rozumie się przez to sądy powszechne.

KONSTYTUCJA RP

Art. 173. Sądy i Trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz.

Art. 174. Sądy i Trybunały wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 175

1. Wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe.

2. Sąd wyjątkowy lub tryb doraźny może być ustanowiony tylko na czas wojny.

Art. 176

1. Postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne.

2. Ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy.

Art. 177

Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości we wszystkich sprawach, z wyjątkiem

spraw ustawowo zastrzeżonych dla właściwości innych sądów.

KONSTYTUCJA RP

Art. 178

1. Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawiśli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.
2. Sędziom zapewnia się warunki pracy i wynagrodzenie odpowiadające godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków.
3. Sędzia nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Art. 179

Sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony.

PROKURATORY W POLSCE

USTAWA - PRAWO O PROKURATURZE

Art. 1

§ 1. Prokuraturę stanowią Prokurator Generalny, Prokurator Krajowy, pozostali zastępcy Prokuratora Generalnego oraz prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury i prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanego dalej „Instytutem Pamięci Narodowej”.

§ 2. Prokurator Generalny jest naczelnym organem prokuratury. Urząd Prokuratora Generalnego sprawuje Minister Sprawiedliwości. Prokurator Generalny musi spełniać warunki określone w art. 75 § 1 pkt 1-3 i 8.

§ 3. Prokuratorami powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury są prokuratorzy Prokuratury Krajowej, prokuratur regionalnych, prokuratur okręgowych i prokuratur rejonowych.

§ 4. Prokuratorami Instytutu Pamięci Narodowej są prokuratorzy Głównej Komisji Ścigania Zbrodni

przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanej dalej „Główną Komisją”, prokuratorzy oddziałowych komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanych dalej „oddziałowymi komisjami”, prokuratorzy Biura Lustracyjnego oraz prokuratorzy oddziałowych biur lustracyjnych.

PROKURATURY W POLSCE

Art. 16

Powszechnymi jednostkami organizacyjnymi prokuratury są:
Prokuratura Krajowa, prokuratury regionalne, prokuratury
okręgowe i
prokuratury rejonowe.

Art. 74

§ 1. Prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych
prokuratury na stanowisko prokuratora powołuje
Prokurator
Generalny na wniosek Prokuratora Krajowego.

ZASADA PRAWA A ZASADA PROCESOWA

- ZASADA PRAWA

- Norma prawna o szczególnym znaczeniu w systemie prawa.
- Wyróżnia się zasady uniwersalne (ogólnoprawne) odnoszące się do całego systemu prawa oraz te, które dotyczą jego poszczególnych części (np. zasady prawa cywilnego, zasady procesu karnego).
 - Z. Pulka [w:] A. Bator (red.), *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, Warszawa 2008, s.150.

ZASADA PRAWA A ZASADA PROCESOWA

- ZASADA PROCESOWA

- Ogólna dyrektywa wyrażające to, co w procesie zasadnicze i typowe oraz podkreślające jego ogólne cechy lub prawidłowości.
- Ma podstawowe znaczenie w dziedzinie postępowania karnego, kształtuje jego model i stanowi dyrektywę postępowania wiążącą ustawodawcę, organy wymiaru sprawiedliwości oraz uczestników procesu.
 - M. Cieślak, *Polska procedura karna*, Warszawa 1973, s. 202.

ZASADY PRAWA A NORMY PRAWNE

- Zasady prawa różnią się od zwykłych norm prawnych tym, że **zasady prawa mają optymalizacyjny charakter.**
- **Szczególna rola przejawia się w tym, że:**
 - wyznaczają kierunek działań prawodawczych
 - wskazują kierunek interpretacji przepisów prawa,
 - wskazują kierunki stosowania prawa (zwłaszcza przy tzw. luzach decyzyjnych)
 - ukierunkowują sposób korzystania z przyznanych uprawnień przez różne podmioty

ZASADY PROCESOWE

- Zagadnienia systematyki zasad procesowych, ich hierarchii oraz liczby są w piśmiennictwie kwestiami spornymi. Przedstawiciele doktryny wyróżniają różną liczbę zasad oraz odmiennie je porządkują. Wiąże się to z faktem, że zasady procesowe dotyczą zagadnień różnej wagi, a tym samym posiadają odmienny stopień ogólności
- S. Waltoś, *Naczelne zasady procesu karnego*, Warszawa 1999, s. 4.
- Niemniej **przez pryzmat zasad procesowych można uzyskać w sposób syntetyczny ogólny obraz modelu procesu** i są użyteczne w praktyce stosowania prawa, jako nieodzowna dyrektywa postępowania dla organów procesowych i wskazówka interpretacyjna.

ZASADY ABSTRAKCYJNE I KONKRETNE- ZASADY ABSTRAKCYJNE

- Koncepcje teoretyczne, wskazujące sposób rozwiązania określonego zagadnienia procesowego, niezwiązane z konkretnym ustawodawstwem.
- Ich cechą charakterystyczną jest **absolutyzm oraz krańcowość** – nie dopuszcza się od nich wyjątków.
- Zasad abstrakcyjnych nie można naruszyć w toku procesu – są one jedynie wytworem **teorii, „założeniem modelowym” i nie obowiązują w praktyce**. Wyznaczają one jednak kierunek wykładni prawa i stanowią wskazówkę dla ustawodawcy, w jaki sposób można unormować daną problematykę

ZASADY ABSTRAKCYJNE I KONKRETNE - ZASADY KONKRETNE

- Ustawowy wyraz odpowiednich zasad abstrakcyjnych, przyjęty w danym systemie procesowym i ściśle z nim związany.
- Zwykle dopuszczalne są od nich wyjątki na rzecz zasad przeciwnych i klauzule ograniczające ich stosowanie, ponieważ ustawodawca pierwotną koncepcję teoretyczną przystosowuje do realnych możliwości jej realizacji.

PODZIAŁ ZASAD PROCESOWYCH (KONKRETNÝCH)

- 1. **Ze względu na moc obowiązowania:**
 - zasady dyrektywy
 - zasady reguły
- 2. **Ze względu na sposób ujęcia w obowiązującym prawie:**
 - zasady skodyfikowane (prawnie zdefiniowane) – ich definicja, choćby częściowa znajduje się w kpk; np. zasada legalizmu (art. 10)
 - zasady nieskodyfikowane (prawnie niezdefiniowane) - obowiązowanie wynika pośrednio z szeregu przepisów, a ich zakres precyzowany jest w doktrynie i orzecznictwie (np. zasada bezpośredniości)
- 3. **Ze względu na miejsce unormowania konkretnej zasady procesowej:**
 - zasady konstytucyjne (np. zasada domniemania niewinności – art. 41 ust. 2 Konstytucji)
 - zasady pozakonstytucyjne
 - ustawowe (np. zasada skargowości – art. 14)
 - konwencyjne

ZASADY DYREKTYWY I ZASADY REGUŁY - ZASADY DYREKTYWY

- Nie obowiązują w procesie karnym w sposób absolutny, ponieważ:
 - - w określonych ustawą sytuacjach nie muszą być w pełni zrealizowane (por. art. 389 i zasadę bezpośredniości);
 - - dopuszczalne są wyjątki na rzecz zasad przeciwnych (por. art. 10 – zasada legalizmu i art. 11 – umorzenie absorpcyjne)
 - - między zasadami dyrektywami może dochodzić do kolizji. O pierwszeństwie jednej z nich decyduje organ prowadzący postępowanie, co nie oznacza, że druga jest automatycznie nie ma zastosowania (np. zasada ustności i pisemności w postępowaniu sądowym)

ZASADY DYREKTYWY I ZASADY REGUŁY - ZASADY REGUŁY

- Odwrotności zasad dyrektyw.
- Muszą zostać w pełni zrealizowane, co oznacza, że niedopuszczalne są żadne klauzule ograniczające ich stosowanie czy wyjątki na rzecz zasad przeciwnych.
- Między zasadami regułami nie może dojść do kolizji, ponieważ obowiązywanie jednej reguły automatycznie wyłącza obowiązywanie drugiej.
- Np. zasada domniemanie niewinności (art. 5 § 1)

ZASADY NACZELNE WG PROF. WALTOSIA

- *Podstawowe, swoiste normy, określające główne cechy procesu, wskazujące i podkreślające to, co na tle całokształtu przepisów jest najważniejsze i ogólniejsze w stosunku do szczegółów mniej istotnych. Wyodrębnienie pojęcia naczelnych zasad na tle „zwykłych” miało zapobiec wyróżnianiu zbyt dużej ilości zasad procesu karnego.*

ZASADY NACZELNE WG PROF. WALTOSIA

- Aby zasada procesowa mogła zostać uznana za zasadę naczelną konieczne jest spełnienie następujących warunków:
- **1. Zasada posiada węzłowe znaczenie w procesie i jej brak utrudniałby określenie jego modelu; przy czym:**
 - a) nie należy wyróżniać zbyt dużej liczby zasad,
 - b) nie może wyrażać prawd banalnych,
 - c) zasada zasługuje na taką nazwę, jeżeli jest co najmniej jedną z dwóch idei możliwych do pomyślenia (postulat ten nie odnosi się do zasad ogólnoprawnych np. zasady humanitaryzmu);
- **2. zawiera określoną treść ideologiczną i społeczną**, ponieważ system zasad procesowych jest zawsze związany z układem stosunków społecznych i politycznych;
- **3. dotyczy bezpośrednio postępowania karnego i wprost wpływa na jego model** (zasadami naczelnymi nie są więc zasady dotyczące wszystkich dziedzin prawa);
- **4. powinna mieć charakter dyrektywny**, to znaczy być regułą rozwiązania organizacyjnego lub zachowania, które w ten sposób powinno stać się prawidłowością.

KLASYFIKACJA ZASAD WG PROF. SKORUPKI

- **I. Zasady procesu karnego:**
 - 1. zasady ogólnoprawne (II stopnia),
 - 2. zasady ściśle procesowe (I stopnia).
- **II. Zasady ściśle procesowe:**
 - 1. zasady naczelne,
 - 2. pozostałe zasady procesu
- **III. Zasady naczelne:**
 - 1. prawie zdefiniowane (skodyfikowane),
 - 2. prawnie niezdefiniowane (nieskodyfikowane).
- **IV. Zasady prawnie zdefiniowane:**
 - 1. konstytucyjne,
 - 2. pozakonstytucyjne.
- **V. Zasady pozakonstytucyjne:**
 - 1. ustawowe
 - 2. konwencyjne

ZASADY PROCESOWE WG PROF. SKORUPKI

I. ZASADY WSZCZĘCIA PROCESU:

- - legalizmu i oportunistu, działania z urzędu, skargowości

II. ZASADY PROWADZENIA PROCESU KARNEGO:

- udziału czynnika społecznego ; samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego; obiektywizmu; działania z urzędu, szybkości, kontradyktoryjności oraz inkwizycyjności, jawności i tajności, ustności i pisemności, instancyjności

C.D.

III. ZASADY POSTĘPOWANIA DOWODOWEGO:

- prawdy materialnej, bezpośredniości, swobodnej oceny dowodów),

IV. ZASADY GWARANCYJNE OSKARŻONEGO:

- domniemanie niewinności, in dubio pro reo, prawo do obrony

ZASADA PRAWDY MATERIALNEJ

- Art. 2 § 2 k.p.k.: Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne – jest to zasada prawnie zdefiniowana.
- Brak oparcia w Konstytucji RP (choć są różne stanowiska).
- Dyrektywa wynikająca z art. 2 § 2 k.p.k. adresowana jest do wszystkich organów procesowych, które w toku procesu podejmują jakiekolwiek rozstrzygnięcia
- Prawda materialna a prawda formalna (sądowa).
- Niekiedy uznawana za najważniejszą zasadę procesową.
- Czy stanowi cel procesu karnego?

ZASADA KONTRADYKTORYJNOŚCI

- **Zasada kontradyktoryjności** to dyrektywa, zgodnie z którą strony mają prawo do walki o korzystne dla siebie rozstrzygnięcie.
- **Zasada inkwizycyjności (śledcza)** to dyrektywa głosząca, że w procesie nie ma miejsca dla stron procesowych i że badanie sprawy należy wyłącznie do organu procesowego.
 - Kontradyktoryjność - proces jako walka równouprawnionych stron przed bezstronnym arbitrem.
 - Inkwizycyjność - proces, w którym strony mają ograniczone uprawnienia, a gospodarzem i aktywnym uczestnikiem jest sąd.
 - *De lege lata* mamy do czynienia z inkwizycyjnym postępowaniem przygotowawczym i względnie inkwizycyjną rozprawą główną (w teorii kontradyktoryjną).